

Betesbloggen maj 2020

Efter en varm och torr inledning på våren har det från den 7-8 maj slagit om till ett regnigare och betydligt kyligare väder. Här kommer lite uppdaterade tips som kan vara bra att ha med sig.

Kyligt väder, fördelar och nackdelar

Även om kyligt väder och nattfrost håller tillbaka betets tillväxt, så är det till stor fördel för beteskvaliteten. Dagstemperaturer på mellan 12-15 grader är ofta optimalt för tackornas mjölkproduktion på våren på gräsdominerande beten. Det är en tillräckligt hög temperatur för att få en optimal tillväxt på gräs och en viss tillväxt på baljväxter, samtidigt som kvalitetsförsämringen över tid är långsam eller nästan obefintlig. Tackornas foderkonsumtion kan ofta ligga på 15-20 % över det normala, eftersom beteskvaliteten är så hög och andelen svårsmälta fiber är så låg behöver de inte idissla så lång tid vid varje tillfälle, utan de kan ägna mer tid åt betning. Den höga beteskvaliteten innebär att betesmängden inte behöver vara lika hög som vanligt. Även i fållor med lägre beteshöjd, 5-6 cm, kan högmjolkande tackor få i sig tillräckligt med bete för optimal mjölkproduktion. Den lägre betestillväxten och höga beteskvaliteten gör också att det är lättare än vanligt att hålla betet kort-betat inför den snabba tillväxtökning av betet som kommer när temperaturerna blir mer normala igen.

Närmsta veckorna, betets kvalitetsutveckling

Betets kvalitetsutveckling under de närmaste veckorna styrs av två faktorer; gräsens stråskjutning och dagstemperaturens utveckling. Från och med den 22-25 maj kommer det en mer allmän stråskjutning av gräsen i betesmarken. Grässtråna har ett näringsvärde som är cirka 1MJ/ kg ts sämre än bladen, så i sig har fåren en rätt god förmåga att äta upp en hel del av gräsens strån förutsatt att betet är kort nog. Håller man ner betet mot 5 cm i höjd så får fåren svårt att selektera ut stråskott från bladskott i en tätbetad betesvall.

Det största problemet är ändå att grässtråna tappar i kvalitet cirka dubbelt så fort som gräsbladen. Så om det blir dagstemperaturer på över 20 grader under stråskjutningen så faller foderkvaliteten på stråna med cirka 2 MJ/kg ts. Efter cirka 10 dagar så blir det svårt att få fåren att konsumera någon större mängd av stråna.

Foto: Piamaria Rasmussen

Betets tillväxt i maj

I takt med den utlovade stigande temperaturen från cirka 20 maj kommer betets tillväxt troligtvis att sätta fart ordentligt. Från 10-20 kg torrsbstans tillväxt per dag och hektar, till minst 20-30 kg ts tillväxt. Med ökad nederbörd och höga temperaturer kan tillväxten även stiga uppemot 30-40 kg ts/ha och dag. När betestillväxten ökar är det bra om man kan korta ner rotationstiden mellan avbetningarna från 22-25 dagar som i dag, till 18-22 dagar för att inte tappa kontrollen över beteskvaliteten. En annan metod för att hantera ökade betesmängder är att tillfälligt dela fållorna med elnät för att få en jämn

avbetning även vid större betesmängder än normalt i fållan. Det är viktigt att man är observant när det kommer perioder med snabbt ökande betestillväxt. Vi såg att det var problemet ifjol att efter en torr vår så växte betena väldigt mycket när regnet kom och mängden bete blev icke hanterbart för många. Lammen växte betydligt sämre än förväntat i slutänden och vi hade låga, varierande slaktutbyten. Det är lätt att man kommer in i en ond cirkel med ökande betesmängder per fålla som ger lägre beteskvalité som i sin tur ger lägre foderintag som i sin tur ger ännu mer ökande betesmängder och ännu lägre beteskvalitet osv osv.

Betessystem

Bästa resultatet fås normalt med rotationsbete i fållor och cirka 2-3 dagar i varje fålla. Sikta just nu på 22-25 dagar mellan avbetningarna och en beläggning på 50-80 tackor per hektar i fållan. Optimal beteshöjd vid start av betning i fållan är runt 6-8 cm.

När fållan blir jämt avbetad har du rätt beläggning per hektar. **Blir fållan ojämnt avbetad måste du öka beläggningen per hektar, det vill säga dela fållan, INTE öka tiden i fållan.**

Räcker betet i fållan till de beräknade två eller tre dagarna och skiftet är jämnt avbetat har man rätt beteshöjd i fållan.

Tillskottsutfodring på betet under perioden

Fram till 45 dagar efter lamning

Även denna period är det ofta att föredra tillskottsutfodring av lammen på betet. Stressen på tackornas juver minskar, speciellt dagar med sämre väder och lägre betestillgång och för yngre tackor. Kortsiktigt sett kanske man inte kan räkna hem kostnaden för fodret och arbetet men på lång sikt kan man få ett betydligt bättre hälsoläge och bättre uthållighet på tackorna.

Cirka 45 dagar efter lamning och framåt

I perioden minskar tackornas mjölkproduktion och lammens egna foderintag från betet ökar snabbt. Syftet med tillskottsutfodring till lammen under perioden 45-60 dagar efter lamning är först och främst att ge bättre viktutveckling, inte minst till den sämre tredjedelen av lammen. Har tackorna tappat mycket i hull och vikt och betestillgången har varit för låg under max-laktationen, 20-45 dagar efter lamning, är tillskottsutfodring till lammen viktigt även för tackorna. Tackorna ges en större möjlighet att återhämta sig.

Några korta tips tillskottsutfodring

Vilket fodermedel och giva ska då jag då satsa på?

Pellets fungerar alldeles utmärkt. Det behöver inte vara av den vassaste sorten avsett för snabbväxande lamm, ett vanligt fårpellets blir utmärkt och är prisvärt. Spannmål som tex korn eller havre är bättre än många tror också, jämfört med att inte komma igång med ett tillskott. Viktigt att tänka på är hålla sig till samma foder hela tiden, byt inte! Ordna fålla/tillräckligt med ätplatser Och var noga med hygien. Placera automat dit lammen gärna går, de följer tackorna. Ge rikligt med friskt vatten, tillgång till saltsten och mineraler.

Tid	Giva hekto/lamm/dag
Betessläpp eller 4 veckor efter betessläpp	1 -2 hg
1-15 augusti	2 hg
16-31 augusti	3 hg
1-30 september	4 hg
1 oktober och senare	5 hg

Gunnar Danielsson och Elisabeth Svensson